

ovih pokazatelja kandidat je morao udovoljiti, kako bi se našao među ekspertima u **Lexikonu**. Nisu dakle najvažnije bile samo »maksimalne pozicije« nego i angažiranost u praksi na ekološkom preoblikovanju privrede i društva.

Temeljni dio **Lexikona** jest abecedni popis eksperata (13–533). Uz većinu biografija priložena je i fotografija eksperta. Biografija obuhvaća izobrazbu, profesionalni razvoj, specijalna područja u kojima je ekspert kompetentan, najvažnije objavljene radove, adresu za kontakt i znanje stranih jezika.

Uz temeljni dio o kandidatima dodana su još četiri registra:

– prvi registar (535–589) sadrži natuknice, tj. preko 1500 abecednim redom poređanih stručnih pojmova koji upućuju na prezime eksperta i stranicu na kojoj se nalazi njegova biografija;

– drugi registar (591–605) sadrži sve riječi iz prvog registra, ali grupirane u 24 područja koja se ne odnose samo na »ekologiju« već i na područja prakse (npr. otpad, smetlište, kemija, energija, gentehnika itd). Zastupljene su također metodika vrednovanja, telekomunikacije i obrada podataka, interdisciplinarno istraživanje okoliša, odnosno socijalna ekologija. Pod socijalnom ekologijom obuhvaćena su područja »koja opisuju djelatnu povezanost između socijalnih i ekoloških procesa, primjerice pitanja prirode etike, sociologije, psihologije okoline ili filozofije« (9);

– treći registar (605–613) sadrži popis stručnih zanimanja koja obilježavaju profesionalno obrazovanje (npr. arhitektura, gentehnika, kemija, planer okoliša, sociologija) i uz njih imena eksperata uz oznaku stranice s njegovim biografskim podacima;

– u četvrtom registru (615–634) nalazi se popis oko tri stotine adresa privrednih i znanstvenih organizacija i institucija u kojima su zaposleni registrirani eksperti.

Lexikon der Ökologie–experten prikladan je informator o aktualnim njemačkim ekspertima za područje ekologije. On omogućuje pristup brzim i jednostavnim informacijama o kompetentnim osobama, koje mogu znanstvenim istraživanjima, savjetodavno ili praktički pomoći u rješavanju toliko nagomilanih problema u odnosu društva i okoliša.

Ivan Cifrić

Jonathan F. Schupp

ENVIRONMENTAL GUIDE TO THE INTERNET

Government Institutes, Inc., Rockville, Maryland, 1995, 252 str.
ISBN 0–86587–449–2, \$49

Roland W. Schumann III

ECO–DATA

Using Your PC to Obtain Free Environmental Information

Government Institutes, Inc., Rockville, Maryland, 1995, 344 str.
ISBN 0–86587–459–X, \$49

Koliko doista vrijedi Internet? To si pitanje vjerojatno postavlja većina korisnika te gigantske računalne mreže nakon što ih prođe početna očaranost medijem. *Cyberspace*, »prostor« Interneta, danas uključuje desetke milijuna *surfera*, korisnika, te desetke tisuća *hostova* – računala koja nude različite informacije. Pronalaženje prave informacije u pravo vrijeme stoga sve više sličí ispiranju zlata – ono što tražite vrlo vjerojatno jest »tu negdje«, no pitanje je: gdje? Koja je točna lokacija na kojoj valja tražiti? Bez podatka o tome, cijena informacija dobavljenih putem Interneta iskazuje se u valuti koja je kudikamo dragocjenija od općeg robnog ekvivalenta (iako na Internetu nije baš sve bes-

platno — ponegdje valja i platiti za informaciju): cijena informacija proporcionalna je dijelu osobnog životnog vremena i energije koji valja uložiti u njezino pronalaženje. Stoga su najvrednije informacije zapravo one o Internetu — različiti »vodiči« koji nude naputke o tome gdje se mogu pronaći određene vrste informacija (koja je njihova »adresa«) te kako (kojim servisima, programima) ih korisnik može dobiti.

Knjige koje su predmetom ovoga prikaza — *Environmental Guide to the Internet* te *ECO-DATA: Using Your PC to Obtain Free Environmental Information* — već svojim naslovima sugeriraju nakane njihovih autora da načine upravo takve »vodiče« kroz Internet, i to za tematsko područje na koje se upućuje deskriptorima »ekologija«, »zaštita okoliša« i sličnima.

Je li doista riječ o takvim knjigama i koliko su one dobri »vodiči« onima koji traže »ekološke« informacije na Internetu?

* * *

Environmental Guide to the Internet nedvojbeno jest knjiga koja je zamišljena kao »vodič« koji treba pomoći u traženju ekoloških informacija na Internetu. O tome izričito svjedoče i autorove riječi iz *Predgovora*: »Svrha ove knjige jest da pomogne tražima za *on-line* informacijama da vrijedne podatke koji se tiču okoliša brzo i lako lociraju na Internetu« (xv). Tijekom istraživanja na temelju kojih je nastala ova knjiga, tvrdi autor, jednaka pozornost posvećena je različitim gledištima i izvorima informacija: vladinim, aktivističkim, znanstvenim itd.

Knjiga je organizirana u pet poglavlja.

Prvo, *Electronic Mailing Lists*, opisuje preko stotinu ekološki orijentiranih diskusijskih grupa i servisa za diseminaciju informacija. *Mailling liste* su prilično popularan servis Interneta: to su forumi za razmjenu informacija i diskusiju, a korisnici im pristupaju uglavnom putem *e-mail* poruka. Autorov izbor *mailling listi* koje su

navedene u knjizi korektan je i nema mu se što značajnije dodati ili prigovoriti. Sve liste opisane su istoliko preko nekoliko stavki: **Summary** navodi tematsko područje koje lista pokriva te »vlasnika« liste; **Likely Audience** upućuje na to prema kojim grupama korisnika je lista ponajviše orijentirana (aktivisti, znanstvenici, eksperti i sl.); **To Subscribe** donosi *e-mail* adresu na koju valja poslati zahtjev za »pretplatu« te sintaksu pretplatne poruke; **Additional Information** sadrži informaciju o tome je li lista moderirana te koja su eventualna ograničenja u pristupu listi i njezinu korištenju; **Archive** navodi postoji li arhiv dosadašnjeg sadržaja liste te kako joj pristupiti; **List Manager** upućuje na urednika liste — njegovim imenom i prezimenom te *e-mail* adresom.

Ovo poglavlje, napisano pregledno, informativno i objektivno, svakako je vrlo instruktivno za svakog tko namjerava koristiti *mailing liste*. Dapače, i oni korisnici koji su u tom području već stekli prilično iskustvo vrlo vjerojatno će pronaći neku novu, zanimljivu listu. Početnicima, još uvijek entuzijastički raspoloženima i gladnima informacija, valja pak sugerirati oprez: pretplata na nekoliko »prometnijih« listi znači primitak nekoliko desetaka, pa i stotina *e-mailova* dnevno. Prije pretplate valja se prisjetiti zlatnog pravila: budite selektivni, provjerite na što se pretplaćujete i informirajte se kako se pretplata otkazuje. Kako smo rekli, autorov je izbor korektan — jedina *mailing lista* koju smatramo vrijednom uvrštavanja u knjigu — a nije navedena — jest ENVTECSOC lista sekcije *Environment and Technology* Američkog sociološkog udruženja.

Drugo poglavlje, *Usenet Newsgroups*, navodi ekološki orijentirane diskusijske grupe koje se mogu naći na *Usenet-u* — hijerarhijski organiziranoj kolekciji diskusijskih grupa kojima se može pristupiti putem Interneta ili drugih računalnih mreža. U ovom nevelikom poglavlju (nepunih 6 stranica) autor navodi »najeko-

loškije« grupe u *alt*, *bionet*, *bit*, *misc*, *sci*, *soc* i *talk* hijerarhijama, opisujući po jednom rečenicom njihovo sadržajno usmjerenje. Ovako lapidarna obrada Usenet diskusijskih grupa čini nam se ipak suviše šturom i netransparentnom za neiskusnije korisnike. Oni iskusniji pak, te informacije ionako znaju, tako da je nejasno kome je ovo poglavlje namijenjeno.

U trećem poglavlju, *Other E-mail Accessible Sources*, autor obrađuje one izvore kojima se može pristupiti putem *e-maila*, a koji se ne mogu svrstati u kategorije elaborirane u prethodna dva poglavlja. Među tim, »nediscipliniranim«, izvorima su npr. *CIESIN Human Dimensions Kiosk*, *The Environment & Energy Directory*, *EXTOXNET*, *PostDoc International* itd. Iako ovi izvori zbog svoje raznorodnosti izmiču istolikom opisu kakav je autor primijenio u prvom poglavlju, boljim grafičkim uređenjem knjige ovo je poglavlje – inače korektno i informativno – ipak valjalo učiniti preglednijim.

Isti prigovor upućujemo i sljedećem, četvrtom poglavlju (*Electronic Journals and Newsletters*) u kojem se autor bavi »ekološkim« elektroničkim časopisima i biltenima. Obradeno je preko pedeset publikacija toga tipa, od aktivističkih, preko onih koje izdaju različite vladine ustanove i međunarodne organizacije, pa do znanstvenih časopisa (npr. *Electronic Green Journal*) koji ne zaostaju za tradicionalnom, tiskanom znanstvenom periodikom. Kratak opis svakog od obrađenih časopisa uključuje osnovne podatke o izdavaču i tematskom području kojim se časopis bavi, upute o tome kako se »pretplatiti« na časopis te – ako je to moguće – način pristupa arhivu prijašnjih brojeva (*FTP-om*, *Gopherom* ili *WWW-om*). Nažalost, upute o tome kako se »pretplatiti« na časopise ponekad su nedovoljne ili pak sasvim izostaju. Kako su časopisi mnogim korisnicima, a osobito onima koji više ekonomiziraju vremenom koje su skloni posvetiti Internetu, jedan od najkorisnijih izvora informacija, nejasno je

zbog čega ih autor obrađuje manje sustavno i pregledno no što to u prvom poglavlju čini s *mailing listama*.

*Posljednje, peto, poglavlje (*Bulletin Board Systems*) bavi se tzv. BBS-ovima. BBS je, ukratko, računalo koje njegov vlasnik čini dostupnim ostalim korisnicima, koji mu mogu pristupiti tako da putem modema biraju određeni telefonski broj. Nakon ostvarene veze između dvaju računala, korisnik može prenositi podatke (dokumente, software i sl.) s BBS-a na svoje računalo. Veza s BBS-ovima u pravilu se ostvaruje jedino izravnom telefonskom vezom; tek manjem broju BBS-ova moguće je pristupiti s Interneta. Ovo poglavlje također je napisano prilično konfuzno: autor daje osnovne informacije o tridesetak BBS-ova, ali u pravilu izostaje podatak o tome kako se do njih može doći s Interneta, pa čak i je li to uopće moguće.

Na kraju knjige nalazi se razmjerno oskudan *pojmovni indeks*, koji korisniku može olakšati i ubrzati pronalaženje onih servisa koji pokrivaju pojedina područja.

Ovoj knjizi, koja se sumarno može ocijeniti kao korisna (osobito njezino prvo te, nešto manje, četvrto poglavlje) mogu se uputiti dva osnovna prigovora. Prvi je načelne naravi i odnosi se na koncepciju knjige. Kako je vidljivo iz dosad navedenog, autor se ograničio na one izvore informacija i tipove Internet usluga koji se temelje na *e-mailu*. Na taj način izostavljen je niz razvijenijih, »moćnijih« Internetovih servisa poput *Telnet*a, *Gopher*a, *FTP-a*, *World Wide Web*a i sl. Toga je, naravno, svjestan i sam autor, koji svoju odluku da te servise izostavi opravdava željom da obuhvati »šire dostupne servise«. Čini nam se da npr. *Gopher* i *FTP* ipak već valja uračunati u »šire dostupne servise«, a to će ubrzo vrijediti i za *WWW*. Njihovim izostavljanjem ostao je neobrađen veći dio informacija koje Internet pruža. Autorove riječi kako je »potpuna obradba izvora informacija o okolišu drugim načinima osim *e-maila* ostavljena za

neko iduće izdanje vodiča« (xvi) uobičajen je i prilično banalan izgovor koji je teško uzeti ozbiljno — osobito ako knjiga u kojoj se one nalaze nosi naslov **Environmental Guide to the Internet** i košta 49 USD. Smatramo da je slična ograničenja korektno najaviti kupcu barem podnaslovom knjige. No, to je već prigovor koji se više tiče izdavača no autora. (Valja napomenuti da se ni u reklamama za ovu knjigu u drugim publikacijama istog izdavača ne može naslutiti ograničen fokus knjige, pa se te reklame, kao i naslov knjige, mogu svrstati u kategoriju *misleading advertising*.)

Drugi prigovor tiče se neujednačene obradbe pojedinih poglavlja — od iznimno pregledne i sustavne pa do očigledno »zbrzane«, o čemu je već bilo riječi.

* * *

Za razliku od upravo opisane, druga knjiga koju ovdje predstavljamo ima »fluidniji« naslov — **ECO-DATA: Using Your PC to Obtain Free Environmental Information** — pa joj prigovore za nekorektnost svakako nećemo moći uputiti. Što nudi?

U prvom poglavlju (*Getting The Most From This Book*) autor izlaže polazišta kojima se vodio u pripremi knjige te daje nekoliko praktičnih savjeta o tome kako je najdjelotvornije koristiti. Oni koji su knjigu kupili a da je nisu pozornije prolistali, vjerojatno će već nakon nekoliko pročitanih rečenica imati razloga za nezadovoljstvo. Uvodne rečenice, naime, kazuju da knjiga sadrži samo informacije o BBS-ovima; Internet i njegovi sarvisi nisu predmetom autorova bavljenja. Kako su gotovo svi obrađeni BBS-ovi u SAD-u, jasno je da će korisnici koji ne borave u toj zemlji knjigu teško moći koristiti. Razlog tome je, naravno, u cijeni tako pribavljene informacije — valjalo bi, naime, platiti izravnu telefonsku vezu sa SAD-om u trajanju od nekoliko sati da bi se »skinulo« nekoliko stotina kilobajta.

U iduća dva poglavlja knjige autor opisuje 130 BBS-ova tematski usmjerenih na područje okoliša, zdravlja i sigurnosti te energije. U drugom poglavlju obrađuje BBS-ove koje održavaju pojedinci ili kompanije u *privatnom sektoru*, a u trećem one koje su osnovale ili njima upravljaju organizacije u *vladinom sektoru*. Zahvaljujući odličnom slogu i dosljednosti u strukturiranju informacija, BBS-ovi su obrađeni jasno i pregledno. Za svaki BBS autor daje informacije o njegovu sponzoru, ukratko opisuje BBS i naznačuje mu primarni fokus, upućuje na tipove korisnika kojima je namijenjen i konferencije koje sadrži, daje svoj osobni komentar o zanimljivosti i osebnosti pojedinih BBS-ova te navodi osnovne tehničke podatke: pozivni broj, *baud rate* — »brzinu« veze, ime sistem-operatera i njegov telefon, dnevni limit korištenja i druga eventualna ograničenja, vrste datoteka koje se mogu besplatno preuzeti, naziv *file kataloga* — datoteke koja sadrži popis svega dostupnog na BBS-u te može li se, i ako da — kako, BBS-u pristupiti s Interneta. Nažalost, ovo posljednje moguće je tek kod desetak posto opisanih BBS-ova, a i tada nije uvijek jednostavno.

Stoga je — barem na našim prostorima — ova knjiga više zanimljiv dokument o tome kako je strukturiran specifičan tip »ekološke javnosti« u SAD-u (koji u nas zasad ne postoji) no što je doista uporabljiv priručnik za lutanje po »ekološkim« BBS-ovima.

Četvrto poglavlje knjige — *Understanding the Internet* — koje je napisao Jon Schupp, autor prve knjige koju smo ovdje prikazali, kratak je sažetak različitih »alata« na Internetu. Čini nam se da za uvrštavanje toga poglavlja u knjigu nije bilo valjana razloga, jer je prekratko da bi bilo korisno onima koje zanima Internet, dok oni koji se koriste samo BBS-ovima i tako u većini slučajeva preko njih ne mogu na Internet (a ako i mogu suočeni su s različitim ograničenjima).

Na kraju, knjiga nudi dva *dodatka* — popise tehnički i zdravstveno orijentiranih BBS-ova (naravno, opet u SAD-u), koje je autor preuzeo upravo sa — BBS-ova.

Nažalost, izdavač se ovom prilikom nije potrudio biti susretljiv prema korisnicima, tako da knjiga nema pojmovnog indeksa, uobičajenog i u mnogo manje ambicioznim publikacijama.

* * *

Tematski »vodiči« kroz Internet (ili pak kroz BBS-ove), poput dviju prikazanih knjiga, nužno su suočeni s ozbiljnom poteškoćom: brzinom promjena u prostoru koji nastoje kontrolirati. Broj informacija, njihovih izvora i prijenosnika raste eksponencijalno, njihov je »rok trajanja« sve kraći a »lokacija« nestabilna — velik dio informacija koje su donedavno bile na jednoj »adresi« danas su — vjerojatno znatno izmijenjene i dopunjene — na nekoj drugoj.

S obzirom na neizbježno privremenu valjanost svakog takvog »vodiča«, njegovo publiciranje u obliku knjige — dakle: konačno uobličene, u sebi zatvorene i ne-

promjenjive tvorbe — ne čini se sretnim rješenjem, jer će njezina uporabna vrijednost za godinu dana, pa i prije, biti posve reducirana.

Utoliko se čini boljim rješenjem slične »vodiče« publicirati na disketi ili pak na CD-ROM-u, jer bi na taj način bilo moguće razmjerno jeftino periodično obnavljanje informacija, koje se potom — slično kako se to radi s računalnim programima — kupcima »osnovnog paketa« mogu distribuirati uz povlaštenu cijenu. Osim toga, publiciranjem »vodiča« u obliku elektroničkog dokumenta, npr. u HTML formatu, korisniku bi rad bio brži i ugodniji (valja ipak priznati: ne svakom!) — veza sa željenim *hostom* mogla bi se ostvariti jednostavnim potezom mišem.

Prikazane publikacije dio su knjižnoga fonda »biblioteke u nastajanju« Lokalnog ureda REC-a u Zagrebu (tel. 4553-190; 4553-195), gdje ih zainteresirani mogu pogledati ili posuditi.

Krešimir Kufrin